

Imperialisme Arendt en Mbembe-8

Maieutiek voorjaar 2023
Petra Bolhuis

1

N-woord

- Fanon zegt dat het een woord is dat je jezelf niet kan geven. Wat ik ben zegt hij is mens dat is onvervreemdbaar wat en wie ik ben. De rest is 'een tuniek waar een ander mij in hult'(72)
- Afrika is een continent, al het andere dat daaraan gehangen is heeft een relatie met de N-woord en maakt het tot een incapabel continent. (76/77)
- Afrika is een holle spiegel (82) en een kolossos. Hier een beeld in een leeg graf (82 e.v.) Het verwijst in zijn leegte naar het schandaal van de mensheid en vraagt om verantwoordelijkheid en gerechtigheid. (83)
- Afrikanisering van de wereld is een oproep tot die gerechtigheid. (84)

Maieutiek 2023

2

2

Moderniteit =expansie van Europa

- Imperialisme is het project dat Europa voorspoed bracht, gebouwd op de onderwerping van andere landen alsof daar geen mensen woonden. Om dat waar te maken ontnam men de oorspronkelijke bewoners hun menselijkheid. Wanneer ze die weer terug willen winnen kan dat alleen op voorwaarden die door het imperialisme zijn opgelegd. Rassenprincipe =moderniteit.
- Rassenprincipe is het opdelen en differentiëren tussen mensen dat kan worden ingezet voor stigmatisering, uitsluiting en segregatie. Groepen mensen worden geïsoleerd, naar achtergrond geduwd of vernietigd. Hier verwijst Mbembe voor het eerst zelf naar Arendt (86)

Maieutiek 2023

3

3

Aanvullend op Arendt

Om wat in 1948 apartheid* wordt goed in kaart te brengen moeten we terug naar de opdeling die loopt van de 15de tot en met de 19de eeuw. (87)

Er is een enorme migratie, dit Imperialisme gebruikt:

- Uitroeiing
- Deportatie
- Bezetting
- Stichten van racistische staten

Dit alles is -ook volgens Mbembe- gebaseerd op de vermenging van drie narratieven;

ras, handel en bureaucratie. Geweld is wet en wet is geweld.

- <https://historiek.net/apartheid-1948-1990/6826/>

Maieutiek 2023

4

4

Ras in Europa 18de eeuw en later

- Juist wanneer rasdenken in Imperialisme ook leidt tot interesse voor andere volkeren wordt in Europa het begrip ras deel van de politiek in Europa. (89)
- Nationalisme wordt stambewustzijn en krijgt tribale trekken ook of misschien wel juist voor mensen die niet met het imperialisme te maken hebben (gehad). Met Arendt zegt Mbembe het dient 3 doelen;
  1. Bundeling van krachten en verzet tegen buitenlandse inmenging,
  2. Daarna interne indeling van groepen in stammen,
  3. Indeling in hogere en lagere mensen tegen het universele van de mensenrechten.

Het dient doelen die maken dat het belangrijk wordt en blijft in Europa, de run op Afrika en de Tweede Wereldoorlog en nu de toenemende overbodigen waar de politiek mee om moet gaan.

Maieutiek 2023

5

5

De filosofische onderbouwing lag al klaar

- Locke (1632-1704);
- [...] The turfs my servant has cut; and the ore I have digged in any place [...] become my property, without the assignation or consent of anybody. The labour that was mine, removing them out of that common state they were in, hath fixed my property in them.” (Second Treatise of Political Government, Chapter V, section 28)
- Het gaf de legitimatie voor het innemen van land door Europese kolonisten in Amerika, onder het mom dat de oorspronkelijke bewoners ‘er niks mee hadden gedaan’.

Maieutiek 2023

6

6

Racisme wordt normaal

- Evenals Arendt zegt Mbembe dat rassenonderscheid gewoon gezond verstand wordt in de jaren dertig van de vorige eeuw.
- De meeste mensen kennen alleen het narratief. Ze wonen er niet, gaan er niet heen en hebben geen vrienden of kennissen die deel uitmaken van de oorspronkelijke bevolking van de koloniën.
- Deze narratieven krijgen er een nieuwe component bij: Als tegenhanger van de koppeling van evolutie en vooruitgangsgeloof is er de toenemende angst voor de terugval. Dat doet het geweld en de dwang toenemen.
- Mbembe schrijft hoe vooroordelen een rol spelen en de zwarte wordt 'opgeleukt' voor hij zichtbaar mag zijn in Europa. (103). Met name vrouwen worden gekoppeld aan een beeld van vrijmoedige seksualiteit. (105) Mannen zijn eerder een geduchte seksuele concurrent. (110) Achterhaald? De Standaard schreef in 2010 nog een artikel met als kop "Een zwarte tijger tussen de lakens".

Maieutiek 2023

7

7

Voorbeeld vooroordeel: Arbeidsethos

- Voorbeeld is het idee dat mensen in het westen harder werken, maar wat blijkt; De armste landen werken het hardst. In landen met lage of middeninkomens wordt vaak langer gewerkt dan in rijkere landen, zo stelt de International Labour Organization (ILO). Zo maakt in de meeste Afrikaanse landen een derde van de bevolking meer dan 48 uur per week.
- Op stadsniveau werkt men in Hongkong wekelijks gemiddeld meer dan vijftig uur gewerkt. In Mumbai 43,7 uur en in Mexico City 43,5 uur.
- Nederlanders werken gemiddeld 32 uur per week. (CBS 2022-23)

Maieutiek 2023

8

8

Voorbeeld vooroordeel: Voortplanting

- Rosling zet in zijn boek uit 2018 uiteen hoe armoede en gezinsgrootte een relatie hebben. Zelf zegt hij dat mensen hem nooit geloven.
- Twee zaken die hij zijn toehoorders moet uitleggen;
  1. Het zijn niet de grote aantallen kinderen maar het langer leven van volwassenen (nu tussen de 15 en de 74) die de bevolkingsgroei uitmaken.
  2. Wereldwijd neemt het aantal kinderen per ouderpaar af wanneer men eenmaal uit de grootste armoede is. Hij heeft 4 niveaus van levensomstandigheden en zegt zodra mensen stadium 2 hebben bereikt daalt het kindertal al drastisch. Alle racistische aannames van onredelijkheid of driftleven als argument voor bevolkingsopbouw verdwijnen hierbij uit zicht. (Rosling 2018, hoofdstuk 3 Het rechte lijn instinct)

Maieutiek 2023

9

9

Mensenrechten

- Mensenrechten werden vastgelegd. De vraag is wie ze kan beschermen en hoog houden. Het is niet natuurlijk, het is mensenwerk. Juist als we Gods toeziende blik kwijtraken rest alleen ons gezamenlijk belang bij deze waarden. maar dat lange termijn belang botst altijd met het korte termijn eigenbelang. (Zie ook Arendt)
- De onderdrukten van nu zien deels geen heil in assimilatie en als alternatief ontstaat er een heftige identiteitspolitiek. Mbembe en Fanon stellen dat dat een even heilloze weg is. Maar ze erkennen ook dat er strijd nodig zal zijn om jonge mensen een weg te bieden uit de raciale clichés die hun leven vormgeven.

Maieutiek 2023

10

10

Wie beschermt de abstracte vrijheid en gelijkheid?

- Als de veiligheid van de eigen groep langs en over grenzen heen beschermd moet worden, dan is er ook een groep die niet binnen mag komen en hoe onderscheiden we die?
- Ze worden uitgezonderd als fysiek afwijkend, omdat ze de taal niet spreken en omdat ze niet geacht worden iets bij te dragen aan de welvaart en de vooruitgang. Zowel vanuit economisch- als vanuit Verlichtingsperspectief. 'Vernegering' zegt Mbembe, die ook witte mensen zal treffen.
- Arendt vraagt zich af wie de menswaardigheid draagt. Blijkbaar gelden er, net als ten tijde van het imperialisme, verschillende regels voor verschillende groepen mensen die in één land wonen. Arendt's waarschuwing is dat we niet moeten denken dat dit onderscheid beperkt blijft tot de anderen. Ze zegt "Ras was niet het begin van humaniteit, maar zijn niet natuurlijke dood." (66)